

## Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης

Τόμ. 8 (2018)

8ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ  
ΑΘΗΝΩΝ  
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ



Υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και  
Θρησκευμάτων

8<sup>ο</sup> ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ  
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΧΑΡΙΣΜΑΤΙΚΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΣΤΗΝ  
ΕΛΛΑΔΑ

Ιδεολογικές – Πολιτικές – Ψυχολογικές – Παιδαγωγικές  
Προϋποθέσεις Εκπαίδευσης Χαρισματικών Ατόμων

ΤΟΜΟΣ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ  
ISSN: 2529-1157

Σε Συνεργασία με την Ένωση Ελλήνων Φυσικών και την  
Ελληνική Μαθηματική Εταιρεία  
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ DIVANICARAVEL  
14-17 Ιουνίου 2018

**Η μαθησιακή και εκπαιδευτική διαφορετικότητα  
στο νομικό πλαίσιο των Πειραματικών Σχολείων**

*Αναστάσιος Δρογγίτης*

doi: [10.12681/edusc.2672](https://doi.org/10.12681/edusc.2672)

### Βιβλιογραφική αναφορά:

Δρογγίτης Α. (2020). Η μαθησιακή και εκπαιδευτική διαφορετικότητα στο νομικό πλαίσιο των Πειραματικών Σχολείων. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης*, 8, 246–250. <https://doi.org/10.12681/edusc.2672>

## Η μαθησιακή και εκπαιδευτική διαφορετικότητα στο νομικό πλαίσιο των Πειραματικών Σχολείων

Αναστάσιος Δρογγίτης, εκπαιδευτικός, Μεταπτυχιακός Φοιτητής Π.Μ.Σ. «Διοίκηση Εκπαίδευσης», ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας, adrogitis@sch.gr

### Περίληψη

Τα τελευταία χρόνια, όλο και περισσότερο, υπάρχει η συζήτηση σχετικά με το ρόλο και τη λειτουργία των Πειραματικών Σχολείων. Διαμορφώνονται δυο αντίρροπες τάσεις, αυτή που δίνει έμφαση στην επιλογή των μαθητών και στις υψηλές αποδόσεις και αυτή που αναφέρεται στην αντιπροσωπευτικότητα του μαθητικού πληθυσμού και στην ψυχοπαιδαγωγική έρευνα.

Στο πλαίσιο αυτό διαμορφώθηκε το νομικό πλαίσιο λειτουργίας των Πειραματικών Σχολείων και, πιο συγκεκριμένα, ειδικές διατάξεις που αφορούν την μαθησιακή διαφορετικότητα σε ότι αφορά την επιλογή των μαθητών, την λειτουργία των μαθητικών ομίλων και τους χαρισματικούς μαθητές, αλλά την και την εκπαιδευτική διαφορετικότητα μέσα από την επιλογή και αξιολόγηση των εκπαιδευτικών και την προώθηση της αριστείας. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η ανάδειξη των ρυθμίσεων αυτών και του τρόπου που εφαρμόζονται στην πράξη.

Μέσα από την κατανόηση του νομικού πλαισίου, οδηγούμαστε στην διατύπωση προτάσεων, για την εισαγωγή και εφαρμογή και αξιολόγηση νέων δρόμων και καινοτομιών στη σκοποθεσία και τη λειτουργία των Πειραματικών Σχολείων, με σκοπό τη διάχυσή τους.

**Λέξεις-Κλειδιά:** Πειραματικά Σχολεία; Εκπαιδευτική διαφορετικότητα; Αριστεία; Εκπαιδευτικοί Όμιλοι

### Abstract

In recent years, there has been a growing debate over the role and operation of Experimental Schools. There are two opposing trends, one that emphasizes students' choice and high returns, and one that refers to the representativeness of the student population and to psycho-pedagogical research.

In this context, the legal framework for the operation of the Experimental Schools was formulated and, more specifically, specific provisions regarding the learning diversity in terms of pupil selection, the operation of student groups and charismatic pupils, but also the educational diversity through teacher selection and evaluation and the promotion of excellence. The purpose of this paper is to highlight these arrangements and how they are applied in practice.

Through the understanding of the legal framework, we are making proposals for the introduction and implementation and evaluation of innovations in the placement and operation of Experimental Schools with a view to their dissemination

**Keywords:** Experimental Schools; Educational Diversity; Excellence; Educational Groups

Υπάρχει η άποψη ότι τα Πειραματικά Σχολεία στην Ελλάδα, δεν εκπληρώνουν επαρκώς το ρόλο τους και ιδιαίτερα τη λειτουργία που αφορά την έρευνα και τον πειραματισμό. Οι εκπαιδευτικές καινοτομίες που εφαρμόζονται σε αυτά, δεν υποστηρίζονται από την έρευνα, βασικός λόγος της ύπαρξης των Πειραματικών Σχολείων, ενώ το έργο των εκπαιδευτικών στο σχολείο αντιμετωπίζεται ως διεκπεραίωση διδακτικής ύλης και απονομή βαθμολογίας. Η ίδια λογική διατρέχει και την επαγγελματική κοινωνικοποίηση των εκπαιδευτικών, μέσω των ρυθμίσεων που αφορούν το σύστημα προετοιμασίας, εισόδου και σταδιοδρομίας τους στο επάγγελμα. Η αναβάθμιση των Πειραματικών Σχολείων εξαρτάται από ουσιαστική αλλαγή λογικής και πρακτικών που τα αφορούν (Παπαναούμ, 2010).

Αναφέρεται, ακόμα, η άποψη που αφορά την λειτουργία τους ως σχολεία που επιδιώκουν υψηλές μαθησιακές επιδόσεις με επιλογή μαθητών, την ανασύσταση, δηλαδή, των Προτύπων όπως τα «ιστορικά σχολεία της Αθήνας», (Βαρβάκειο, Σχολή Αναβρύτων, Ζωσιμαίας Σχολή Ιωαννίνων κ.α.). Ο Γ. Μπαμπινιώτης έγραφε: «Ένα από τα χοντρά λάθη που έχουν διαπραχθεί στην Εκπαίδευση τη σκληρή και άκαμπτη δεκαετία του '80 είναι η κατάργηση των Πειραματικών και Προτύπων Σχολείων.. Στα σχολεία αυτά φοίτησαν χιλιάδες μαθητών από την Αθήνα και άλλες περιοχές της Ελλάδας, μαθητές που με την παιδεία που πήραν μπόρεσαν να διακριθούν επιστημονικά, πνευματικά και κοινωνικά και να προσφέρουν σημαντικές υπηρεσίες στη χώρα μας. Το σημαντικό είναι και πρέπει να σταθούμε σ' αυτό ότι τα Σχολεία αυτά ήταν δημόσια και οι μαθητές που φοίτησαν σ' αυτά προέρχονταν από όλες τις οικονομικές και κοινωνικές τάξεις κατόπιν επιλογής με διαγωνισμό και διαφανείς διαδικασίες... τα οποία ξεχώριζαν για την παιδευτική τους στάθμη.» (Μπαμπινιώτης, εφ. ΤΟ ΒΗΜΑ, 5-11-2000).

Ταυτόχρονα, ολοένα και περισσότερο, θίγεται το θέμα της εκπαίδευσης μαθητών με εξαιρετικές ικανότητες ή ταλέντα. Υποστηρίχτηκε ότι παρ' ότι διεθνείς στατιστικές αναφέρουν ότι ένα ποσοστό περίπου 4% του μαθητικού πληθυσμού παρουσιάζει ιδιαίτερες – εξέχουσες ικανότητες, στη χώρα μας αγνοούμε ότι υπάρχει πρόβλημα εκπαίδευσης αυτών των παιδιών. Δεν δίνεται η δυνατότητα σε τέτοια άτομα να αναπτύξουν τις ικανότητές τους να βρουν μία δημιουργική διέξοδο από τα στενά όρια και τους περιορισμούς που θέτει η τυπική εκπαίδευση και το τυπικό σχολείο. Ειδικά για τα ταλαντούχα παιδιά των οικογενειών με χαμηλό εισόδημα, το σχολείο είναι η τελευταία ευκαιρία για να εκδηλώσουν και να αναπτύξουν τις ιδιαίτερες ικανότητες και τα προσόντα τους. Το τυπικό σχολείο όμως, λόγω της δομής και της γραφειοκρατικής του λειτουργίας, αποδεικνύεται τελικά τροχοπέδη για την ανάπτυξη τέτοιων παιδιών (Πούλος, 2010) .

Αναδείχτηκε η άποψη ότι τα έξυπνα παιδιά χρήζουν ιδιαίτερης μεταχείρισης από το εκπαιδευτικό σύστημα. Χρειάζονται ιδιαίτερη μεταχείριση, αγωγή, διαφορετική διδασκαλία και διαφορετικές προσδοκίες και κίνητρα για επιδόσεις (Ματσόπουλος, 2008).

Οι δυο παραπάνω απόψεις, της ανασύστασης των «καλών Προτύπων» και της εκπαίδευσης των «χαρισματικών» επικρίθηκαν ως αναχρονιστικές και αντιπαιδαγωγικές αφού από πολλές πλευρές υποστηρίχθηκε ότι η σχολική επιτυχία, όπως και η σχολική αποτυχία, είναι πρώτα κοινωνικό και μετά σχολικό φαινόμενο. Η άποψη αυτής της πλευράς ήταν, ότι οι σχολικές επιδόσεις εξαρτώνται άμεσα από το οικονομικό και μορφωτικό κεφάλαιο των οικογενειών, όπου ανατρέφονται οι μαθητές.

Ιστορική έρευνα για την κοινωνική προέλευση των μαθητών των Προτύπων, αποτυπώνει χαμηλά ποσοστά μαθητών προερχόμενων από κατώτερα κοινωνικά στρώματα. Προφανώς η ευφυΐα δεν κατανέμεται σύμφωνα με την κοινωνική προέλευση, άλλη είναι η εξήγηση (Τρίμη-Κύρου, 2011- Δελτίο Τύπου της Συνόδου Πρόεδρος των Παιδαγωγικών Τμημάτων των Πανεπιστημίων για τα Πειραματικά Σχολεία, 5&6-2-2011).

Επισημαίνεται ότι, ακόμη και στα υπάρχοντα Πειραματικά Σχολεία, που η εισαγωγή γίνεται με κλήρωση, υπάρχει πρόβλημα αντιπροσωπευτικότητας του μαθητικού πληθυσμού τους, αφού έχουν εξελιχθεί «σε σχολεία έμμεσης κοινωνικής επιλογής, σε σχολεία των μικρομεσαίων και των άνω κοινωνικών στρωμάτων» (Μπουζάκης, 2010, σ. 80).

Για την επίτευξη των τριών στόχων, της προώθησης της έρευνας, εξασφάλιση δημόσιας και δωρεάν υψηλής ποιότητας παιδείας, η υποστήριξη του στόχου της δημιουργικότητας, της καινοτομίας και της αριστείας και η ανάδειξη, προώθηση και εκπαίδευση μαθητών με ιδιαίτερες μαθησιακές δυνατότητες και ταλέντα (Αιτιολογική έκθεση ν. 3966/2011), το Υπουργείο Παιδείας προχώρησε σε νομοθετική πρωτοβουλία με σκοπό την αναμόρφωση των Πειραματικών και Προτύπων σχολείων σε «Κυψέλες αριστείας και εφαρμογής πειραματικών εκπαιδευτικών πολιτικών» ώστε να γίνουν «πιλότοι της γνώσης» (ΥΠ.Π.Δ.Β.Μ.Θ., Ενημερωτικό σημείωμα για θέματα στο Υπουργικό Συμβούλιο, 29/12/2010).

Σκοπός των Πρότυπων Πειραματικών σχολείων είναι: «να μυήσουν τους μαθητές, εκπαιδευτικούς και τα υπόλοιπα στελέχη της εκπαίδευσης σε μια νέα πρακτική, που θα συνδυάζει αρμονικά τη θεωρία με την πράξη, το μάθημα με το βίωμα, την γνώση και τα γράμματα με τις τέχνες, το παραδοσιακό με το νέο, την πειθαρχία με την κοινωνική ευαισθησία. Να δείξουν το δρόμο της δημιουργικότητας και της αριστείας» (ν. 3966/2011 άρ.36).

Για πρώτη φορά στη νομοθεσία των Πειραματικών Σχολείων αναφέρεται ο στόχος της εκπαίδευσης μαθητών με υψηλές μαθησιακές δυνατότητες και ταλέντα και υποστήριξη του στόχου της αριστείας μέσω λειτουργίας ομίλων (ν. 3966/2011 άρ.1 & αρ.45). Ακόμα οι όμιλοι αφορούν και την υποστήριξη μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες (ν. 3966/2011, άρ.36§δ). Για τη φοίτηση των μαθητών στους ομίλους προβλέπεται διαδικασία επιλογής που θα πιστοποιεί τις ειδικές ικανότητες και ανάγκες τους. Απαιτείται σύμφωνη γνώμη του δασκάλου για το Δημοτικό, του Διευθυντή και του Συντονιστή του μαθήματος στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση για μαθητές των ΠΠΣ, ή του Διευθυντή και του αρμόδιου Σχολικού Συμβούλου για τους μαθητές των υπόλοιπων σχολείων. Η διαδικασία αυτή, στην πράξη, δεν εφαρμόζεται και η εγγραφή στους ομίλους γίνεται με απλή αίτηση.

Για την υποστήριξη των χαρισματικών μαθητών προβλέπεται η κατ' εξαίρεση εγγραφή και φοίτηση μαθητών με πιστοποιημένες ιδιαίτερες ικανότητες σε ποσοστό που δεν υπερβαίνει το 1% των μαθητών του σχολείου με απόφαση της Δ.Ε.Π.Π.Σ. (ν. 3966/2011, άρ.44§8) . Το αναλυτικό και το ωρολόγιο πρόγραμμα, μπορεί να τροποποιείται με απόφαση του ΕΠ.Ε.Σ (ν.3966/2011, άρ.41§2γ).

Η εισαγωγή στα Πρότυπα Πειραματικά Νηπιαγωγεία και Δημοτικά γίνεται με κλήρωση (ν. 3966/2011 άρ.44§3,6). Στα Π.Π. Λύκεια προβλέπονται εξετάσεις ή τεστ δεξιοτήτων, με απόφαση της Δ.Ε.Π.Π.Σ, η οποία αποφασίζει και για τον τρόπο εισαγωγής στα Π.Π. Γυμνάσια. Τελικά εφαρμόστηκαν και στα Π.Π. Γυμνάσια και Λύκεια εξετάσεις. Εξετάσεις πραγματοποιήθηκαν το 2013 και το 2014 και στη συνέχεια, με τον ν. 4327/2015, αρ.11§5, επανήλθε η κλήρωση για τα Πειραματικά Γυμνάσια και Λύκεια και οι εξετάσεις παρέμειναν για τα Πρότυπα. Ο ενιαίος τίτλος

«Πρότυπα Πειραματικά» καταργήθηκε και τα σχολεία διαχωρίστηκαν πάλι σε Πρότυπα και Πειραματικά (ν. 4327/2015, αρ.11).

Με τον ν. 3966/2011 το διδακτικό προσωπικό των Πρότυπων Πειραματικών Σχολείων επιλέγεται με ειδικό τρόπο με βάση την προϋπηρεσία, ακαδημαϊκά προσόντα και μετά από προφορική συνέντευξη ενώπιον της Δ.Ε.Π.Π.Σ, ώστε να μπορεί να ανταπεξέλθει στις αυξημένες ανάγκες τις διδασκαλίας σε αυτά.

Προβλέπεται η καταβολή ειδικού επιδόματος (ν. 3966/2011, άρ.48§8). Το επίδομα αυτό ποτέ δεν καταβλήθηκε και, καθώς η χώρα μπήκε στην περιπέτεια της οικονομικής επιτήρησης και των «μνημονίων», καταργήθηκε.

Οι εκπαιδευτικοί των Π.Π.Σ. προβλέπεται να αξιολογούνται ανά διετία καθώς και στο τέλος της πενταετούς θητείας (ν. 3966/2011, άρ.50§6). Η Υπουργός Παιδείας Άννα Διαμαντοπούλου σε παρέμβασή της στην Επιτροπή Μορφωτικών Υποθέσεων της Βουλής κατά τη συζήτηση του ν. 3966/2011 στις 13-4-2011 δήλωσε: *«Η διαρκής και αντικειμενική αξιολόγηση των Π.Π.Σ. θα μας βοηθήσει στην αξιολόγηση και των άλλων σχολείων».*

Η ενδιάμεση αξιολόγηση δεν έγινε ούτε το 2015 ούτε το 2017, όπως θα έπρεπε και το 2018, με τον ν. 4530/2018 άρ.97, η θητεία των εκπαιδευτικών παρατάθηκε για ένα έτος. Το ζητούμενο είναι τα Πειραματικά Σχολεία να υλοποιούν σήμερα το αυριανό σχολείο. Φυσικά, δεν υπάρχει κανένας λόγος ομοιομορφίας στη λειτουργία και τα αναλυτικά προγράμματα. Δεν γίνεται να δοκιμάζονται στα πρότυπα σχολεία νέα αναλυτικά προγράμματα και νέα σχολικά βιβλία που θα εφαρμοστούν στο σύνολο του μαθητικού πληθυσμού *«Τα πειραματικά σχολεία οφείλουν να είναι αντιπροσωπευτικά των υπόλοιπων σχολείων της χώρας. Και σε καμία περίπτωση πειραματικά για όλα τα ζητήματα»* (Ρεπούση εφ. «ΤΟ ΒΗΜΑ» 15-5-11). Αντίθετα, θα πρέπει κάθε ένα από αυτά, με τη βοήθεια του Πανεπιστημίου στο οποίο ανήκει, να διαφοροποιείται και να διαμορφώνει το δικό του χαρακτήρα και κατεύθυνση. Πειραματικά σχολεία, πραγματικά παιδαγωγικά εργαστήρια που θα αναζητήσουν τρόπους αντιμετώπισης της σχολικής αποτυχίας και περιθωριοποίησης και θα προωθήσουν την ισότητα των φύλων ή την πολυπολιτισμική συνύπαρξη. Ή, Πειραματικά Σχολεία, φωλιές αριστείας, που με τη στήριξη και την καθοδήγηση του Πανεπιστημίου τους, θα δίνουν έμφαση σε συγκεκριμένα μαθησιακά αντικείμενα, τις Νέες Τεχνολογίες, τις Ξένες Γλώσσες, στα Μαθηματικά, τη Λογοτεχνία, τις Φυσικές Επιστήμες αλλά και τις Τέχνες και τον Αθλητισμό.

Οι προσπάθειες των πρωτοπόρων της εκπαίδευσης για ένα νέο Σχολείο ακυρώθηκαν συχνά από τις συντηρητικές αντιμεταρρυθμίσεις και την αντίσταση ομάδων πίεσης, για λόγους ιδεολογικούς αλλά και συμφερόντων. Είναι μια υπόθεση που σήμερα, δεκαετίες μετά τις προσπάθειες του Δελμούζου, του Κουντουρά και των άλλων φωτισμένων Δασκάλων, μένει ανοιχτή και τα σημερινά Πειραματικά Σχολεία μπορούν να αποτελέσουν είτε πυρήνες προόδου της εκπαίδευσης είτε κάστρα της συντήρησης.

## Βιβλιογραφία

- Μπαμπινιώτης, Γ. (2000). *Τι χρειάζονται τα πειραματικά σχολεία*, 5-11-2000, εφ. *ΤΟ ΒΗΜΑ*. Ανακτήθηκε από <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=127624> στις 10-7-2018.
- Μπουζάκης, Σ. (2010). *Το Σχέδιο Π.Δ. για τα Πειραματικά Σχολεία του Πανεπιστημίου Πατρών: Μία Καινοτομική προσέγγιση, στο ΕΛΜΕ Προτύπων (επ.). Ο ρόλος και η λειτουργία των Πειραματικών Σχολείων στη Δημόσια Εκπαίδευση*. Αθήνα: Ελληνοεκδοτική.
- Παπαναούμ, Ζ. (2010). *Πειραματικά σχολεία των Πανεπιστημίων: περιορισμοί πλαισίου για την αναβάθμιση του ρόλου τους*. Το Πειραματικό Σχολείο: καινοτομία και έρευνα, Δημερίδα 8 &9-5-2010. Θεσσαλονίκη: Πειραματικό Γυμνάσιο - Λύκειο Πανεπιστημίου Μακεδονίας.
- Πούλος, Α. (2010). *Η ανάδειξη των δυνατοτήτων των ταλαντούχων μαθητών ένας παιδαγωγικός στόχος για τα πειραματικά σχολεία των Α.Ε.Ι.*. Το Πειραματικό Σχολείο: καινοτομία και έρευνα, Δημερίδα 8 &9-5-2010. Θεσσαλονίκη: Πειραματικό Γυμνάσιο - Λύκειο Πανεπιστημίου Μακεδονίας.
- Ρεπούση, Μ. (2011). *Πρότυπα ή πειραματικά σχολεία*., 15-5-2011, εφημερίδα «*Το ΒΗΜΑ*». Ανακτήθηκε από <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=400792> στις 7-7-2018.
- Τρίμη-Κύρου, Κ. (2011). «Πειραματικά - Πρότυπα» σχολεία: μια αντίφαση και μια και μια παγίδα, 14-1-2011, εφ. «*ΑΥΓΗ*».
- ΥΠ.Π.Δ.Β.Μ.Θ. (2010). Ενημερωτικό σημείωμα για θέματα στο Υπουργικό Συμβούλιο, 29/12/2010. Ανακτήθηκε από <https://www.diorismos.gr/ekpaideush/9402/themata-paideias-pou-tha-suzhththoun-aurio-sto-upourgiko-sumvoulío>, στις 7/7/2018